

Refleksjoner i glass

Det sentrale glasskvadratet *Chi Squared* speiler det tenkende mennesket i sentrum av universet, og inviterer oss til å gjøre egne fortolkninger av det vitenskapelig observerte.

Tekst: Margrete Abelsen

I bunnen av atriet i det nye universitetsbygget til NTNU, Akkrinn, er det nedfelt et storslått kunstverk av glass i gulvet. *Chi Squared* er en energisk collage av et forstørret kranium, matematiske formler og ulike symboler, som med sine 70 m² fyller store deler av gulvets areal. Verket er et stimulerende samlingspunkt. Det refererer til tilegnelsen av kunnskap gjennom språk og tegn, og peker på at vitenskap og forskning befinner seg i en fortolkningsprosess.

Kunstneren Ole Lislerud har tatt utgangspunkt i aktuelle problemstillinger rundt klima, hjerneforskning og vitenskapsteori i den informasjonstette, nærmest elektriske, komposisjonen. Et dominerende element er en forstørret MR-skanning av kunstnerens hjerne. Over og rundt denne er det plassert en myriade av tegn og symboler som er digitalt bearbeidet. Den lagvise komposisjonen har en tredimensjonal virkning som forsterkes av at trykket er overført til en folie mellom tykke glassplater. Lislerud spenner opp et omfattende univers som skildrer det tenkende og nysgjerrige mennesket plassert i sentrum av vitenskapen. Cogito ergo sum – vår evne til kritisk refleksjon danner grunnlaget for vår eksistens.

Verkets tittel er hentet fra ligningen *Chi Square*, som brukes for å beregne sannsynligheten av en gitt teori. Utrengningen gjøres gjennom å sammenstille forholdet mellom det observerte (*O*) og det forventede (*E*). *Chi Square* forteller oss at matematikken kan underbygge en hypoteses gyldighet og slik si noe om forklaringens signifikans, men den kan ikke bekrefte en teori som en gitt sannhet. All forskning må fortolkes. Sifrene som er plassert inn i denne sammenhengen, er beregninger av konsekvenser ved global oppvarming og issmeltingen ved Arktis. Slik vises det til matematikken som en grunnleggende faktor i forskningen og, i neste ledd, for politiske avgjørelser. For her finnes også symbolet +2, som representerer FN's klimapanelers mål om at den globale oppvarmingen ikke skal overstige to grader innen år 2100, sammenlignet med temperaturen i 1850.

Flere av symbolene relaterer seg spesifikt til forskningen ved NTNU. I sitt arbeid ved St. Olavs Hospital har nevrologene May-Britt og Edvard Moser kartlagt rotters bevegelsesmønstre og oppdaget at hjernen reagerer i et unikt romlig mønster, der såkalte stedsceller danner et koordinatsystem for navigering i rommet. Dette har overføringsverdi til mennesker og innebærer at vi er utstyrt med en slags biologisk GPS i hippocampus. Dette mønsteret har Lislerud gitt en visuell fortolkning i form av sølvskimrende linjer i platina som skaper gnistrende forbindelser i komposisjonen og knytter den sammen.

I ytre kant er det plassert flere satellittbilder, publisert i 2015 av NASA, som dokumenterer forekomst av vann på Mars. Disse ikoniske bildene vekker flere spørsmål: Dersom det har eksistert vann på Mars, kan det ha eksistert liv der? Vil det i fremtiden la seg gjøre å kolonisere andre planeter? Vil det være mulig å etablere en jorden versjon 2.0 dersom vår egen planet skulle bli ubeboelig? Kolonisering av Mars er blitt belyst av blant andre fysikeren Stephen Hawking og forretningsmannen Elon Musk, som begge hevder at vi snart må finne et alternativ til jorden. Slik forskyves tankene. Fra orienteringen av *sted* i hjernens mikrokosmos zoomer man ut til orienteringen av *sted* i universets makrokosmos. Det blir tydelig at i vår søken etter svar (målet) er spørsmålene som stilles underveis (middelet) minst like verdifulle.

Sammensmeltingen av menneskelig anatomi, naturvitenskapelige symboler og matematiske kalkuleringer står som en hommage til renessansemenneskets udifferensierte sammensmelting av kunst, matematikk og vitenskap i en helhetlig forståelse av universet. Rennansens vitenskapsbooms tiltro til empirisk observasjon og nye teknologier viser en tverrfaglig optimisme som både kunsten og forskningen i dag synes å hente inspirasjon fra.

Matematikk og naturvitenskap vises slik å ha relevans for videre forskning, klimaspørsmål og politiske avgjørelser. Likevel spiller enkeltmenneskets forhold til den observerte virkeligheten en sentral rolle. Det peker også det trønderske førstepronomenet *Æ* på, som Lislrud har plassert i betydelig skala i et av hjørnene. Slik får subjektiv betraktning og individuell forståelse lov til å utfordre den observerte virkeligheten. Plasseringen av det tenkende mennesket i sentrum av vitenskapen fungerer dermed som en påminnelse om å bevare det humanistiske perspektivet i forskningen.

Tittelens første ledd kan også leses som begrepet *Ch'i*, som betegner energiflyt og livskraft i kinesisk filosofi. Slik beskriver verkets tittel passende nok seg selv som et energisk kvadrat eller energifelt i sentrum av NTNUs nye campus.